

Amanda Hau
Förvaltningsjurist
Amanda.Hau@trelleborg.se

Socialnämnden

Remissvar SOU 2024:93 Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare

Sammanfattning

Regeringskansliet har skickat Justitiedepartementets betänkande *SOU 2024:93 Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare* på remiss till bland annat Trelleborgs kommun. Socialförvaltningen har från kommunledningsförvaltningen fått i uppdrag att besvara remissen direkt till Justitiedepartementet, varför följande svar ges.

Förslagen i betänkandet innebär i korthet att de brottsbekämpande myndigheterna ges nya möjligheter att använda tvångsmedel mot barn samt att polisen får hålla kvar brottsmisstänkta barn i fler fall och under längre tid än idag. En annan del av uppdraget som gäller barn har varit att analysera deras behov av att i större utsträckning få juridiskt biträde. En del av uppdraget som rör både barn och vuxna har varit att analysera behovet av att kunna hålla kvar en grupp av personer under en förundersökning. Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden ska besluta att ställa sig positiv till de förslag till utökade tvångsmedel som anges i utredningsförslaget.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse den 10 februari 2025

SOU 2024:93 Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att ställa sig positiv till de förslag till utökade tvångsmedel som anges i utredningsförslaget

att överlämna svaret till Justitiedepartementet.

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet
Kommunledningsförvaltningen

Ärendet

Socialförvaltningen ombeds lämna svar på remiss avseende *SOU 2024:93 Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare* (betänkandet).

SOU 2024:93 Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare

Utredningen i betänkandet har haft i uppdrag att överväga en rad åtgärder i syfte att stärka de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att förhindra, utreda och lagföra brott som begås av unga personer. Uppdraget har till största delen bestått i att analysera behovet av att utöka möjligheterna att använda tvångsmedel mot barn. En annan del av uppdraget som gäller barn har varit att analysera deras behov av att få juridiskt biträde i större utsträckning än i dag. De delar av uppdraget som varit generella, dvs. som inte enbart rört barn, har varit att överväga om tillstånd till vissa hemliga tvångsmedel ska kunna knytas till en person, att analysera behovet av att kunna hålla kvar en grupp av personer under en förundersökning och behovet av att använda tvångsmedel inför eventuell resning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Två förslag i betänkandet har en mer direkt koppling till socialnämndens verksamhet.

1. Rätten till juridiskt biträde vid utredningar på begäran av socialnämnden bör utvidgas

Enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) kan en brottsutredning i vissa fall inledas som rör barn som begått ett brott innan han eller hon har fyllt 15 år. En sådan kan bland annat inledas på begäran av socialnämnden, om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för barnet (31 § andra stycket LUL). Enligt dagens reglering ska vid sådana utredningar ett juridiskt biträde förordnas för barnet, om det finns synnerliga skäl för det (32 a § första stycket 2 LUL). Det är således bara i undantagsfall som ett sådant biträde förordnas för det brottsmisstänkta barnet. Enligt utredningen begränsar det nuvarande kravet på synnerliga skäl misstänkta barns rätt till biträde till att enbart gälla i undantagssituationer, vilket inte framstår som förenligt med barnkonventionen. Utredningen föreslår därför att rätten till juridiskt biträde bör utvidgas genom att *synnerliga skäl* byts ut mot *särskilda skäl*. En sådan ändring gör det enligt utredningen möjligt att göra en mer nyanserad bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, vilket barnkonventionen ställer krav på.

2. Polisens möjlighet att hålla kvar brottsmisstänkta barn av sociala skäl bör utökas

Enligt dagens reglering får Polismyndigheten under vissa förutsättningar hålla kvar ett barn under 18 år som har gripits. Det gäller om åklagaren beslutar att inte

anhålla barnet och kvarhållandet görs i syfte att skyndsamt kunna överlämna barnet till föräldrarna, annan vårdnadshavare, en tjänsteman inom socialtjänsten eller någon annan lämplig vuxen. Barnet får inte hållas kvar längre än tre timmar efter åklagarens beslut. Utredningen föreslår att tiden som polisen får hålla kvar barn av nyssnämnda sociala skäl utökas från tre till högst sex timmar. Syftet med utökningen är enligt utredningen att ge Polismyndigheten bättre förutsättningar att samordna stöd och eventuella vårdinsatser med socialtjänst och vårdnadshavare.

Ett av utredningens övriga förslag kan förväntas ha en indirekt påverkan på socialnämndens verksamhetsområde; möjligheten för polisen att kvarhålla grupper av personer under en förundersökning. Enligt utredningen finns det behov och nytta av att kunna hålla kvar en grupp personer i syfte att identifiera misstänka, brottsoffer och vittnen under en förundersökning vid misstanke om ett brott med minimistraff om fyra års fängelse, eller ett försök till ett sådant brott. Ingen särreglering ska gälla för barn under 15 år, men särskild hänsyn föreslås tas till eventuella barn som ingår i den kvarhållna gruppen.

Övriga förslag i betänkandet har ingen tydlig påverkan på socialnämndens verksamhetsområden.

Socialförvaltningens synpunkter på förslagen i betänkandet

Avseende utredningens förslag om en *utvidgad rätt till juridiskt biträde vid brottsutredningar på begäran av socialnämnden* ställer sig socialförvaltningen positiv till den föreslagna ändringen av 32 a § första stycket 2 LUL, där kravet på "synnerliga skäl" ersätts med "särskilda skäl" vid förordnande av juridiskt biträde för barn under 15 år vid utredningar som inleds på begäran av socialnämnden.

Förvaltningen ser alla åtgärder för att stärka rättssäkerheten och säkerställa att barns rättigheter tillgodoses på ett mer ändamålsenligt sätt som positiva. Den nuvarande regleringen, som begränsar rätten till juridiskt biträde till undantagsfall, riskerar enligt utredningen att inskränka barns möjligheter till rättsligt stöd i enlighet med barnkonventionens krav. En mer nyanserad bedömning av behovet av juridiskt biträde är därför en välkommen förändring som ökar möjligheten att ta hänsyn till varje enskilt barns särskilda omständigheter. Att säkerställa barns rätt till juridiskt biträde i större utsträckning bidrar enligt socialförvaltningen till en mer rättssäker och barnanpassad process, vilket är i linje med de principer om barnets bästa och rätt till delaktighet som barnkonventionen föreskriver.

Mot bakgrund av detta tillstyrker förvaltningen förslaget och ser positivt på att rätten till juridiskt biträde utvidgas i enlighet med utredningens förslag.

När det gäller utredningens förslag att *utöka tiden som polisen får hålla kvar barn av sociala skäl* från tre till sex timmar bedömer socialförvaltningen, i likhet med utredningen, att utvidgningen av regelverket vid en avvägning i allt väsentligt är till barnets fördel. Socialförvaltningen konstaterar vidare att socialnämnden har ett

tydligt brottsförebyggande ansvar, vilket också kommer tydliggöras i den nya socialtjänstlagen som förväntas träda i kraft den 1 juli 2025. En viktig del i socialnämndens arbete att förebygga brottslighet är möjligheten att på ett tidigt stadium kunna involvera socialtjänsten genom förebyggande och tidiga insatser. Socialförvaltningen bedömer att en viss utökning av polisens möjlighet att kvarhålla barn kan leda till bättre förutsättningar för polisen och socialtjänsten att samordna kring barnets behov av tidiga insatser och stöd, vilket är till barnets fördel.

Vad gäller utredningens förslag att införa en ny reglering kring kvarhållande av en grupp personer ser socialförvaltningen att den eventuellt kan leda till att verksamheten i större utsträckning kommer hamna i situationer där ställning behöver tas till ett omedelbart omhändertagande enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), mot bakgrund av att även barn och unga under 18 år föreslås omfattas av regleringen.

Övriga förslag i betänkandet har som tidigare nämnts ingen tydlig påverkan på socialnämndens verksamhetsområden, varför socialförvaltningen avstår från att lämna synpunkter på materialet i denna del. Socialförvaltningen vill uppmana utredningen att fortsatt analysera och ta hänsyn till de integritetsriskerna för barn som kan uppstå i förhållande till de förslag som görs gällande i betänkandet, i utredningens fortsatta arbete.

Sammanfattningsvis har socialförvaltningen inget att anmärka på gällande förslagen och materialet i Justitiedepartementets betänkande *SOU 2024:93 Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare* och ställer sig positiv till de förslag till utökade tvångsmedel som anges i utredningsförslaget. Mot denna bakgrund föreslår socialförvaltningen att socialnämnden ska besluta att ställa sig positiv till de förslag till utökade tvångsmedel som anges i utredningsförslaget, samt att överlämna detta svar till Justitiedepartementet.